

Prediker 9:13 – 10:3

In dit gedeelte borduurt Prediker verder op datgene wat hij in een voorgaande gedeelte ook al had gezien. Prediker had geconstateerd dat het leven niet altijd maakbaar is. Het hangt vanuit menselijk oogpunt van toevalligheden aan elkaar. Het zijn niet altijd de snelsten die de wedstrijd winnen of de sterksten die een gevecht winnen. Ik weet niet of u wel eens naar de Olympische Spelen kijkt. Bij het dameswielrennen reed de snelle Annemiek van Vleuten voorop en ze was bezig te winnen, totdat ze akelig ten val kwam en Anna van der Breggen de prijs pakte. Zo kan het gaan.

Het zijn ook niet altijd de verstandigste mensen die rijkdom verwerven. Want tijd en toeval treffen hen allen! Nu zeggen wij nog wel eens dat toeval niet bestaat, omdat onze tijden in Gods hand zijn en dat is denk ik ook zo. Maar Prediker bekijkt de zaken vanuit menselijk perspectief. Hij heeft het over het leven onder de zon. En vanuit ons oogpunt gebeuren dingen wel toevallig. Ze overkomen je terwijl je er niet op rekent. De moderne, westerse mens gaat vaak wel uit van de illusie dat het leven maakbaar is. Wanneer dan in zijn eigen omgeving blijkt dat dit niet klopt, en dat zijn verwachtingen als doorgeprikte ballonnen omlaag dwarrelen, is hij alle houvast kwijt. Vandaar ook dat de westerse mens in z'n algemeenheid veel meer uit het lood is bij tegenslagen, dan mensen in Afrika en Azië, die meer tegenslagen te verwerken krijgen in het leven. Voor wie leeft alsof het leven maakbaar is, zal de klap extra hard aankomen als hij geconfronteerd wordt met de tragiek die toevalligheden je aandoen. Wij kennen onze tijden niet, net zo min als de vogel die in een strik of de vissen die in een net gevangen worden. Dat overkomt je in eens, plotseling, zonder dat je er op gerekend had.

Maar dat wil niet zeggen dat de dingen die ons toevallig overkomen niet door God voorzien zijn. Als Prediker over toeval spreekt dan moeten we daar dus maar niet te veel over theologiseren, alsof er ook dingen voor God toevallig kunnen gebeuren. Dan leg je teveel in zo'n tekst.

In dezelfde lijn gaat Prediker verder met redeneren. Net zo min als de snelste altijd wint, is wijsheid een garantie voor succes. Vers 13 is eigenlijk een bijzonder vers. Prediker zegt: ook deze wijsheid heb ik onder de zon gezien.....Hij zegt dus dat het wijsheid is, dat je ziet dat wijsheid geen garantie voor succes is. En vervolgens illustreert hij dit met het voorbeeld van een arme wijze man, die leeft in een stad die

belegerd wordt. De situatie is zeer dreigend, de stad heeft met een enorme overmacht te maken. De arme, wijze man had met zijn wijsheid de stad kunnen redden. Maar niemand dacht aan hem. Het verhaal wordt niet afgemaakt, maar je kunt het wel raden. Omdat niemand acht sloeg op de arme wijze man werd de stad ingenomen en de inwoners worden gevangen genomen of gedood. Op grond van dergelijke gebeurtenissen trekt Prediker z'n conclusie:

Het is waar: wijsheid is beter dan kracht, want de wijsheid van de arme man had de kracht van de koning teniet kunnen doen. Maar tegelijkertijd, en daar ligt de nadruk op, wordt de wijsheid van de arme veracht en worden zijn woorden niet gehoord. Het besef dat deze dingen gebeuren, dat er in deze wereld niet altijd recht gedaan wordt aan verstandige mensen, noemt Prediker wijsheid. De conclusie van Prediker is dan ook dat woorden van wijzen, in rust aangehoord, beter zijn dan het geroep van hem die over de dwazen heerst. Wijsheid is beter dan wapentuig, maar één zondaar bederft veel goeds (17,18).

Ik denk dat Prediker hier heel wijze dingen zegt. Als we kijken naar het politieke erf, ik denk nu aan de Amerikaanse presidentsverkiezing, met ontzettend veel dwaas geschreeuw, of aan de vluchtelingendiscussie in eigen land, dan zie je dat er heel veel geroep is van dwazen. Populistische leiders, die door middel van oneliners het volk achter zich proberen te krijgen, en ten onrechte hele groepen wegzetten vanwege het wangedrag van de enkeling. Het simpele schreeuwen, zonder nuance, is heel makkelijk zolang je oppositie voert, maar zodra je geroepen wordt tot regeren, dan is er wijsheid nodig. Dan zal je voors en tegens moeten afwegen en compromissen sluiten.

Eigenlijk geldt dit principe overal waar menselijke organisaties zijn. Of je het nu over een regering hebt, een sportclub of een kerk. Nooit mag het zo zijn dat het geschreeuw van dwazen de koers gaat bepalen. Ook in de kerk geldt dat de woorden van wijzen in rust moeten worden aangehoord en de voors en tegens afgewogen moeten worden.

Daarom is het zo mooi dat onze gemeente niet episcopaal is of synodaal. Een episcopale kerk, zoals de RK kerk, heeft één man aan het hoofd, de paus. In feite maakt hij de dienst uit. Het is een van bovenaf regering. Zolang er een verstandige paus is zal het allemaal goed gaan, maar om de macht bij één man te leggen is wel

kwetsbaar, als er geen verstandige paus is zijn de gevolgen voor een kerk niet te overzien. Dat geldt ook voor het synodale systeem waarbij 'meerdere vergaderingen', classes of synodes, bepalen hoe het in de plaatselijke kerk moet gaan. Wij hebben gekozen voor consensus tussen de leden. Regering van onderaf. Uiteindelijk beslissen de leden, maar ook dan is het van belang dat er goed geluisterd wordt naar de wijzen en niet naar het geschreeuw van dwazen. Want de invloed van zo'n enkeling kan heel groot zijn. Omdat lawaaimakers altijd op de klank af volgelingen krijgen. Dat kan in de politiek en dat kan in de kerk. Prediker wijst op het gevaar daarvan. Eén dode vlieg in de zalfpot doet de zalf in de zalfpot stinkend gisten. Dat is hetzelfde als ons spreekwoord: één rotte appel in de mand maakt alle fruit te schand. Wij zijn een zogenaamde 'congregationalistische' kerk, de congregatie, de gemeente neemt de beslissingen. Omdat we het priesterschap van alle gelovigen belijden. Dat wil zeggen dat we geloven dat de Heilige Geest in alle gelovigen werkt en dus ook de gemeente leidt door alle leden heen. Maar dan is het wel belangrijk dat ieder lid zich ook door de Geest laat leiden! Anders lopen we maar zo het gevaar dat een geestelijk dode vlieg in de zalfpot van de gemeente komt, met alle gevolgen van dien!

Prediker heeft gezien hoe gemakkelijk dat kan gebeuren. We leven in een gebroken wereld. Maar juist omdat we dat weten is het zo belangrijk dat we blijven bidden. Bidden dat God ons de weg wijst en behoedt voor de dwaasheid om achter de schreeuweraars aan te lopen, maar te luisteren naar wijze, door de Geest geleide broeders en zusters. Laten we maar bidden dat die Geest van wijsheid in grote mate aanwezig mag zijn onder ons.

AMEN